

Napisal sem še nekaj verzov zraka.
 Če ga naslikam, bo dehtel zeleno.
 Ničemur ni enak, z vsem je Eno.
 Vsa voda je iz enega vodnjaka.

Vse črke tvojih pisem so drevesa.
 Vem, da za vsemi najinimi gibi
 v zraku ostanejo nevidni hribi.
 Svet bo lahko začarati v nebesa.

Odprl sem čarobno steklenico.
 (Čez noč mi je iz postelje pognala.)
 Sprejemam bele nitkaste povoje.

Ne morem krasti, ker je vse že moje,
 in zlažem se lahko samo resnico.
 Izumljam višnjevo besedo HVALA.

*

Jan
Zorec

Bitka za ranjence

V literarni fikciji je vse mogoče!
 V resničnem življenju ni tako. Do-
 mišljijo nam je bog dodelil za to, da
 jo uporabljamo: koristno ali pač ne-
 koristno. Pred časom sem napisal
 zgodbo z naslovom »Trboveljski
 odred smrti«! Končal sem jo na dan
 mrtvih, ob dveh ponoči. V trenutku
 se je iz mene iztekla določena nega-
 tivna energija, nekaj umazane krvi
 me je zapustilo.

Zapustila me je tudi mlada,
 dolgolasa in zlatolasa Valerija. Zgodbo sem dal prebrati nekaj kolegom in
 prijateljem. Priznam, da je vsebina zgodbe svinjsko kruta, brezobzirna do
 javnega okusa. Reakcije: od gnusa do navdušenja. Moj cilj je bil dosežen,
 želel sem, da jo organsko začutijo, z želodcem, ne z razumom. Da začutijo
 vso gnilo Resnico v njej!

Mlada Valerija se še do danes ni vrnila, sprožila je lepa čustva v meni,

po dolgem času sem začutil, da imam v žilah kri, pa je v kali zatrla nekaj vrednega! Verjetno je začutila Smrt, ki se je naselila v meni. Moje življenje je prepojeno s smrtjo.

Zalotil sem se torej, da se tudi v zgodbi, ki jo imate pred očmi, ukvarjam s smrtjo. Raznimi oblikami, vseh vrst.

Zadnje tedne veliko mislim na njene zlate lase, zalotijo me celo v snu. Organsko sem jih začutil.

»Bitka za ranjence« je literarna fikcija, vse je mogoče! In nič drugega! Dovolite mi, da isto povem z besedami Borisa Viana: »Vselej sem imel apriorne sodbe! Vse kaže, da se množice motijo in ima posameznik vedno prav!«

1) 15. september 1975!

Nikoli se ne bom predal! Nikomur. Pričakujem, da spoštujete mojo ozemeljsko celovitost in oborožene sile. Vsi koščki telesa so neodtuljivi! Nihče nima pravice podpisati kapitulacije! Nikoli ne bom umrl! To bo prehod v blato, v prah in pepel. Nizkotno bi bilo umreti po tako kratkem življenju.

Poznam ljudi, ki so mrtvi. Še vedno jih poznam, oni pa so še vedno mrtvi. Nasmehnem se jim, jim govorim neme besede, včasih niti tega ne potrebujem. Dovolj mi je, da jih poznam.

Me bo kdo poznal, ko bom odšel v prah in pepel, bodo nežni z mano, mi iskreno stisnili mrtvo roko? Jih bodo stresli mravljinca ob omembi mojega imena?

Bom začutil topel poljub Valerije na mrtvih ustnicah? Ljudje me sprašujejo, kaj je namen takega pisanja, zakaj razkazovati temne in gnusne strani človeka? Rekel bi, da umetnost kot obsesija ne potrebuje alibija! Nameni se izbrisejo, važni so rezultati. Potem je tu še estetska dimenzija, filmski jezik Briana de Palme v literaturi. Če želiš koga dosledno in dobro umoriti, traja najmanj deset minut. Seveda se da veliko izrezati! Težje je isto iztrgati iz spomina in zavesti in še bolj – podzavesti!

*

Zgodilo se je davnega septembra. Imel sem petnajst let, ko mi je mama nakopala na vrat očima. Živeli smo v bloku, v garsonjeri. Sestra je bila v zavodu in je redko prihajala domov. Imela je šestnajst let. Bil sem ravno v puberteti in se navdušil nad kitaro, začel sem vaditi, da mi je nekaj mesecev tekla kri iz blazinic. Očim me je težko prenašal, nisem smel brenkati v njegovi prisotnosti. Spal sem v kuhinji na kavču, onadva v sobi. Zjutraj me je redno prebujal z ropotanjem posode, da so mi živci skočili pokonci. Mama je hodila v službo, očim ne, sam sem imel šolo popoldan. Teh morečih dopoldnevov ne bom nikdar pozabil.

Nadstropje nad mano je živel general, tako smo ga klicali, bil je bivši

oficir, zdaj upokojen. Dobrodušen čiko, ki je imel rad nas, mularijo. Vedno je imel doma pijačo in nas je vabil k sebi. Tudi sam sem ga rad srknil, mlad se je treba začeti učiti. To se te potem prime. Mislim, da se je general pisal Mišić ali nekaj takega, imel je goste brke kot Stalin. Živel je sam in v svoji preteklosti. Takrat se oficirji kot ljudje niso razlikovali od normalnih ali pa jaz tega nisem opazil. Vedno nam je pravil o svojem junaškem življenju.

A videl sem, da je v bistvu nesrečen, nekaj težkega mu je zagrenilo življenje. Morda vest! Nas je jemal in se pogovarjal z nami, kot bi bili že odrasli. Fizično smo bili, drugače ne. Bil je osamljen, sem menil, vsi so ga zapustili in je potreboval družbo. Včasih sem videl, kako so v njegovo stanovanje vstopili neki zreli moški v usnjenih plaščih. Bili so gladko obriti in urejeni, črne lase so imeli obvezno polizane nazaj. Vsak drugi je imel košate brke. Ko so odšli, sem z balkona slišal generala, kako je klet. »Pizde zajebane, prasice udbaške, ne dajo mi miru!«

Srečala sva se na stopnicah in me je povabil k sebi. Odprl je flašo vina.

»Vse bom napisal, vse objavil, poslal bom v ITD, pa naj vsi zvejo! Ha, mislijo, da mi bodo z ustrahovanjem zaprli usta, grdo se motijo.« Nisem vedel, o čem govori, danes mi je bolj jasno.

»Bil sem priča, dečko, veliko sem videl takrat in na žalost mnogo slabega storil. Izpolnjeval sem ukaze, upiralo se mi je, ampak sem moral ubogati. Sicer bi ustrelili še mene.« Jaz sem bolj pil in ga poslušal. Videlo se je, da mnoge reči obžaluje. Potem mi je rekel, da je služboval v specialni enoti vojske, ki je skrbela za politični sistem in komunistično pravovernost. Da so ljudi aretirali in dneve zasliševali. Boris je bil še posebna svinja, rojen sadist, mi je zaupal. Marsikoga ima na duši. Mene to ni preveč brigalo, mislil sem bolj na očima, ki bo bentil, ko bom prišel pijan domov.

»Vse bom razgrnil pred javnost, da bo tem tičkom stisnilo debelo rit!« Moral sem oditi, ker je bilo že pozno, pa saj nikoli ni povedal nič novega. Všeč mi je bilo, da me je imel za odraslo osebo. V kleti smo imeli drvarnico za krompir in sani in takih stvari, dvakrat dva metra, z lesenimi rešetkami, ni bilo problem vlomiti. To se je redno tudi dogajalo, umazani delavci so po blokih kradli ozimnico in druge koristne reči. Hišni svet bloka se je samo s tem ukvarjal nekaj let, ali naj zaklenejo vhodna vrata ali ne. Jaz pa sem zvečer, ko se je vse umirilo, odšel v našo drvarnico in vadil kitaro, privlekel sem note in igral pod medlo, slabo svetlobo. Sem imel vsaj mir, ni bilo očima. Čez dve uri mi je ponavadi mama prišla povedat, da me čaka večerja. Vsaj nekaj!

Včasih smo mulci v to klet privlekli tudi kakšno napol kurbico, ki nam je dovolila, da ji malo gnetemo prsi in roko porivamo pod kiklo. V našem bloku smo imeli dve taki, malo starejši od nas, ampak dobri mrhi. Takrat se mi je tako zdelo, danes ju verjetno ne bi niti pogledal. Važno je bilo, da nam je pustila.

S šolo nisem imel problemov, le hoditi sem moral tja, pa sem bil odličen. Takrat se nismo nič učili, razen neumnosti!

In ko sem čez tri leta postal tehnik, nisem imel kaj početi s tem nazivom.

Primerili so se dogodki, ki so mi veliko bolj in hudičevo krvavo pripravili dušo! Šole so slab izgovor za resnično življenje. Zaspal sem z nelagodnim občutkom, sovražil sem jutra, sovražil sem, da se bom prebudil v kuhinji, očim pa bo ropotal z jebeno posodo!

*

Takrat sem začel krvaveti iz možganov in zdaj, petnajst let kasneje, še vedno krvavim. Kaplje padajo v naročje Valeriji, le da tega ne opazi! Povedal bom to o generalu, petnajst let je minilo, pa se ni skoraj nič spremenilo. Se v socializmu sploh lahko napreduje? Začela se je bitka za ranjence, ogromno kriplov in pohabljenec vidim okoli sebe, vsak dan govorim z njimi, vsak je ranjen na neki način in nihče ne more ustaviti krvavenja. Niti medicinska sestra! Nocoj je petek in jutri bo nogometna tekma na stadionu Ljubljana, Olimpija in Crvena zvezda, specialne policijske enote so že pripravljene.

Ampak pred petnajstimi leti je bilo drugače: šport je bil šport, dihal sem bolj čist zrak, radiacija se me ni toliko dotikala, imel sem še vse življenje pred seboj in edini vzrok krvavenja so bile kovinske strune moje kitare!

Danes uporabljам plastične! Tudi vse drugo življenje je PLASTIKA! In lepo prosim, ko bom mrtev, bom čutil njeno našminkano sapo na sebi?

Bil je petnajsti september, mrzla megla je prekrivala večer, ko sem prišel iz šole in zagnal torbo pod mizo. Vedel sem, da drugim to ne bo všeč. Pri vходу sem videl generala, nekam slabe volje je bil. »A veš, dečko, da smo oficirji zelo osamljeni ljudje, nihče nas ne mara,« je rekel. Potem se je povzpел po stopnicah in slišal sem, kako odklepa stanovanje tik nad našim. Pojedel sem večerjo, se nekaj prepiral z mamo in očimom, da sem se slabe volje ulegel na kavč. Okrog desetih zvečer je moralo biti. Vladali so tišina in komunisti. Od zgoraj sem zaslišal ropot in prepire več moških glasov. Pomislil sem, da generala spet vznemirjajo tisti ljudje. Verjetno je več stanovalcev slišalo to, ampak vsi so si odejo potegnili prek glave, samo, da ni bilo treba slišati tuje usode. Kot pri opici! Glasovi so postali vse glasnejši, vedel sem, da se prepirajo. V pižami sem odšel na balkon, da sem bolje slišal:

»Čuj, stari, če to komu poveš, si mrtev, razumeš!«

»Samo groziti znate, prasci! Sem že vse zapisal in poslal na ITD.«

To je bil generalov glas. Nato sem slišal top udarec in stol, kako se je prevrnil. Splezal sem po žlebu na gornji balkon, imel je priprto okno. Zavesa me je zastirala, bil sem v temi, oni pa pod lučjo. Trije tipi v škornjih so stali tam in nekdo je izvlekel pištolo. »Mater, že zdavnaj bi mu moral dati šus v glavo!«

»Če se ti dokumenti pojavijo v cajtngu, adijo naša kariera,« je rekel drugi. Stal sem tam in zeblo me je. Tip je generala močno udaril v želodec, da se je stari zgrudil. »Svinje, svinje,« je hlupal in kri mu je tekla iz ust.

»Ne moremo ga ustreliti, se bodo vsi zbudili!« »Vidva preiščita stanovanje, bom sam opravil z njim!«

Moški v usnjenem plašču je izvlekel neko žico in si jo ovil okrog debelih rokavic. General je klečal na tleh in samo nemo dahnil, ko mu je ovil žico okrog vratu. Vedel sem, da ga davi. General je bil obrnjen proti balkonu, proti meni, da sem dobro videl njegov obraz. Mislil sem celo, da me gleda, a me ni. Gledal je lastno smrt! Moški ga je stiskal za vrat, da so mu brki zamigali, dobro ga je davil. General je z rokama opletal, jaz pa sem gledal in zeblo me je. Ostra žica se je zarežala v vrat in počasi se je pokazala krvava linija, polkrog, iz katere je nato špricnila kri. Gladko mu je prerezal veno. »Uh, svinjarija!« je zaklel moški. Druga dva sta premetavala predale in omare, zbal sem se, da bosta prišla na balkon. General je še utripal in v tistem trenutku mu je zobna proteza padla iz ust. Na tepih. Skoraj bi kozlal, proteza belih zob, na katero je tekla sveža kri. General je še zadnjič brcnil in trznil, nato ga je moški izpustil. Dobro ga je umoril. Vse skupaj je trajalo kakih petnajst minut, imel sem občutek za čas, le mraza nisem več čutil. Spustil sem se po žlebu na svoj balkon in padel v sobo, kjer so mirno spali. Šele takrat sem se odmrznil, čutil sem, da sem varen. Kričal sem, da so pravkar umorili soseda, mama je rekla, da se mi sanja, očim mi je hotel dati že klofuto, jaz pa sem se drl, izkričal vse podrobnosti, ki sem jih videl.

Nekaj časa smo se prerekli, potem pa je mama le oblekla haljo in odšla ven, šla je pozvonit pri generalu. Odšel sem za njo in jo skušal prepričati, da je to zelo nevarno, a je bila zelo pogumna. Zvonila je, pa se ni nihče oglasil, nato je pritisnila kljuko, a je bilo zaklenjeno. Končno je rekla, naj ji dam mir, in odšla spat. Jaz sem še postal na stopnišču in mimo je prišel hišnik našega bloka. Povedal sem mu, kar sem videl, in je odšel po ključ ter potem, ko je zaman zvonil, odklenil generalovo stanovanje. Takoj sem začutil vonj po urinu, rahlo je smrdelo. Noter ni bilo nikogar, vse je bilo počiščeno in spravljeno v red, nobenega trupla, nikogar živega. Hišnik me je neumno pogledal, jaz pa sem mu zatrdil, da se je res zgodilo. Zaklenil je in sva odšla!

Takrat sem imel zjebane živce do konca. Nato sem se spomnil, da sem svojo kitaro pozabil v kleti, lahko bi zmrznila. Ni dobro za les, pa še vlažna klet je bila. Prosil sem ga, če gre z mano ponjo, češ da se bojim iti sam.

Tik pred našo kletjo pa sva ga končno našla, generala namreč, bil je obešen na ozki vrvi, jezik mu je molel ven v tisto blede svetlobo.

*

Odstranili so ga nekaj ur kasneje z diagnozo: klasični samomor z obešanjem. Policiji sem povedal svojo verzijo, a mi ni nihče verjel. Staremu se je zmešalo, so bili prepričani.

2) 15. september 1989

Z zlatolaso Valerijo sva sedela pred mestno kavarno in med nama se je

pletla ljubezen. Vsake toliko sem jo pobožal po laseh, kar mravljinca so me spreletavali in penis se je napel. Poljubil sem jo vroče na rdeča usta, ona je odpila svoje pivo in potem sem ji naročil novega. Sonce je sijalo kot poleti. Bil sem zares srečen. Bila je čudovita jesen in sam sem bil srečen, Valerija je bila čudovita.

Cela večnost je minila od spanja v tisti nevrotični kuhinji, vse moje življenje se je spremenilo in mi počasi odtekalo skozi prste. Vse manj časa imam pred sabo. Bom videl njen mladi nasmeh v mrtvih očeh? Se bom spremenil v prah in pepel s črnimi rokavicami na površini?

Včasih še sanjam tisti prizor, ko so ubijali generala, a zelo redko. Opazil sem prvi siv las na glavi, in to me v bistvu bolj skrbi! Zvečer sem Valerijo položil v posteljo, ji slekel tisti tekstil in ji položil glavo na trebuh. Nežno, zelo nežno sem jo ljubil. Čutil sem, da mi po dolgem času spet teče kri po žilah. Bilo je veliko več kot le kri. Imel sem dušo in sem ji jo želel pokloniti. Želel sem, da bi zanosila z mano. Mislil sem vse najlepše o njej! Nato sva se oblekla in odšla ven, na zrak.

Vladali so še vedno komunisti in tišina le, če so ji dovolili. Nikamor nismo prišli.

ITD ne obstaja več, general je mrtev, tistih njegovih zapisov nisem nikdar zasledil v reviji, čeprav sem redno spremljal. Bila je le osmrtnica za samomorilcem, ha!

Obraze njegovih morilcev sem kasneje večkrat zasledil v dnevnem časopisju, postali so ugledni in uspešni politiki! Vendar se mi s tem ni zdelo vredno ukvarjati. Saj imamo vsi krvave roke.

Veliko več mi pomeni, ko Valeriji potisnem ljubeč penis v mlado maternico. Bog, to je resnično življenje, življenje, da ob njem pozabiš na smrt!

Pogovarjam se z mrtvimi osebami, prek plastičnih strun sem v stiku. Ne bi si mislili, koliko mi lahko pove Bach ali Villa-Lobos, Sor in Tarrega! Krasno je govoriti z mrličji. Čutiš, da se življenje ne more nikoli končati.

Pa je kljub temu moje življenje včasih plastično.

Še vedno poznam Valerijo, čeprav umira v meni! Nizkotno bi bilo uničiti tako mlado ljubezen. Če želiš koga dosledno in dobro ljubiti, traja najmanj deset minut!

Bom začutil njen živ poljub na ovratniku bele srajce?

*

Odšla sva torej na zrak, v center mesta. Bilo je okrog osmih zvečer, ljudje so se vračali v svoje kletke. 15. septembra tega božjega leta, v socialistični Ljubljani, Čopova ulica!

Gneča je bila še znosna, mračilo se je že. Objeta sva hodila in marsikdo naju je pogledal, to radi gledajo. Od vsega skupaj ljudje najraje počno prav to – opazujejo! Ne želijo biti akterji, radi pa opazujejo. Perverzno!

Pred nama sem v daljavi videl nekega starca, zaklel bi se, da je bil v profilu natanko tak kot general. Močni štrleči brki in ista hoja, še plašč se

mi je zdel isti. Pospešil sem korak. Hitro sva se mu bližala, Valeriji nisem nič rekel. Vedno bolj sem bil prepričan, da to mora biti on, toliko let kasneje. Skoraj sem mu že videl ves obraz. Takrat pa naju je neki moški v črnem usnjenem plašču hitro obšel, videl sem dolgo rezilo v njegovi roki, približal se je starcu in mu gladko porinil rezilo v ledvico. Starec se je zgrudil, neznanec je zašibal stran. Ljudje so se zgrnili okrog ležečega starca, pomislil sem, da se mu že drugič izteka življenje. Obstala sva tudi midva z Valerijo! V hipu sem začutil neki udarec v možganih, vprašal sem jo, če sem ji govoril o generalu, in je rekla, da ne.

Zaklali so ga sredi ulice. Okoli trupla se je naredil krog ljudi, ki so opazovali.

Jaz nisem želel gledati. V trenutku sem dvignil mlado Valerijo v naročje in združil naju je strahoten poljub, v glavi se mi je vse vrtelo, vrtela sva se kot v cirkusu, jaz z njo v naročju, čutil sem prekleto srečo in ljubezen, vseeno mi je bilo za vse drugo, le da midva zbeživa čim dlje od tistega groznega mesta.

Objeta sva se vrtela vse hitreje in poljuba kar ni hotelo biti konec!

V mrtvih ribah pozabljena

Marjanca
Kočevnar

v bel porcelan
sem zapahnjena
s slino
vanj zalizana
v spiralo zvita
v polžka
spremenjena

kdo me
razbije iz njega